

Sygn. akt **II K 19/13**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2013r.

Sąd Rejonowy w Strzelcach Opolskich Wydział II Karny w składzie:

Przewodniczący SSR Katarzyna Weres- Wanat

Protokolant Justyna Włoka

w obecności Prokuratora Prok. Rej. w/m – Jacka Celińskiego

Po rozpoznaniu dnia 01.03.2013r., 20.03.2013r. na rozprawie

sprawy M. K./K./

syna T. i K. z d. M.

urodz. (...) w S.

oskarżonego o to, że :

w dniu 22 lutego 2012r. w S., będąc uprzedzonym o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oraz za zatajenie prawdy, składając zeznania w toku postępowania 1 Ds. 1573/11 tutejszej Prokuratury, mających służyć za dowód w postępowaniu sądowym i przygotowawczym, zeznał nieprawdę i zataił prawdę na okoliczność puszczenia w obieg przez D. M. podrobionego polskiego pieniądza o nominale 20 złotych

tj. o przest. z art. 233 § 1 kk

I. uniewinnia **oskarżonego M. K.** od popełnienia zarzucanego mu czynu opisanego w części wstępnej wyroku tj. przest. z art. 233 § 1 kk

II. na podst. art. 632 pkt 2 kpk zasądza od Skarbu państwa na rzecz oskarżonego M. K. kwotę 504 (pięćset cztery złote) tytułem zwrotu kosztów ustanowienia obrońcy

III. na podst. art. 632 pkt 2 kpk kosztami procesu obciąża Skarb Państwa

Sygn. akt IIK 19/13

UZASADNIENIE

Prokuratura Rejonowa w Strzelcach Opolskich oskarżyła M. K. o to, że:

W dniu 22 lutego 2012r. w S., będąc uprzedzonym o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oraz za zatajenie prawdy, składając zeznania w toku postępowania 1Ds 1573/11 tutejszej Prokuratury, mających służyć za dowód w postępowaniu sądowym i przygotowawczym, zeznał nieprawdę i zataił prawdę na okoliczność puszczenia w obieg przez D. M. podrobionego polskiego pieniądza o nominale 20zł tj. o czyn z art. 233 § 1 kk.

Na podstawie zgromadzonych dowodów Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Prokuratura Rejonowa w Strzelcach Opolskich prowadziła przeciwko M. K. postępowanie przygotowawcze w sprawie 1Ds 1007/10 i w dniu 26 lipca 2011r. Prokurator Rejonowy w Strzelcach Opolskich skierował przeciwko M. K. akt

oskarżenia zarzucając mu popełnienie 14 przestępstw, w tym przestępstwa z art. 310 § 2 kk w zw. z § 3 kk polegającego na tym, że w 2008r. w O.puścił w obieg polski pieniądź, banknot o nominale 20zł w ten sposób, że przekazał go osobie trzeciej, za co uzyskał 10zł.

Sprawa niniejsza została zarejestrowana pod sygnaturą akt IIK 784/11. Wyrok w niniejszej sprawie został wydany przez Sąd Rejonowy w Strzelcach Opolskich w dniu **1 marca 2012r.** M. K.został uznany winnym m.in. popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 310 § 2 w zw. z § 3 kk.

(dowód:

- akta sprawy IIK 784/11
- wyrok wydany w sprawie IIK 784/11 k. 41-42
- częściowo wyjaśnienia oskarżonego M. K. k. 102-103)

Prokuratura Rejonowa w Strzelcach Opolskich prowadziła również pod sygn. akt 1Ds 1573/11 postępowanie przeciwko D. M.podejrzananemu o czyn z art. 310 § 2 w zw. z § 3 kk, a polegający na tym, że w 2008r. w O.puścił w obieg polski pieniądź, banknot o nominale 20zł, w ten sposób, że przekazał go M. K., za co uzyskał korzyść majątkową w kwocie 10zł przy czym czyn ten stanowi wypadek mniejszej wagi. Zarzut D. M.předstawiono w dniu 22 września 2011r.

W dniu **22 lutego 2012r.** w toku tegoż postępowania został przesłuchany w charakterze świadka M. K.. Przed przesłuchaniem został on pouczone o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań oraz za zatajanie prawdy, jak również o prawie do odmowy udzielenia odpowiedzi na pytanie zgodnie z art. 183 kpk. Składając w dniu 22 lutego 2012r. zeznania M. K.zeznał nieprawdę i zataił prawdę na okoliczność puszczenia w obieg przez D. M.podrobionego polskiego pieniądza o nominale 20zł. W trakcie zeznań świadek zasłaniał się niepamięcią co do okoliczności tego zdarzenia. Podał, iż nie pamięta od kogo go dostał jak również komu go dał. Zeznał również, iż osoby wskazane w jego wyjaśnieniach z postępowania 1Ds 1007/10 są fałszywe, wymyślone. Dotyczy to zarówno osoby o pseudonimie T.jak i Z. J..

D. M.pseudonim T.wyrokiem Sądu Rejonowego w Strzelcach Opolskich z dnia 12 marca 2012r. w sprawie IIK 1494/11 został uznany winnym popełnienia przestępstwa z art. 310 § 2 w zw. z § 3 kk tj. puszczenia w obieg podrobionego polskiego pieniądza o nominale 20zł w ten sposób, że przekazała go M. K.za co uzyskał korzyść majątkową w kwocie 10zł.

(dowód:

- wyrok wydany w sprawie IIK 1494/11 przeciwko D. M.k.26
- zeznania świadka D. M.k. 103
- zeznania świadka S. J. k.103
- wyjaśnienia oskarżonego M. K. ze sprawy 1Ds 1007/10 - IIK 784/11 k.5-6,
- protokół przesłuchania świadka M. K. k. 7-10,
- częściowo wyjaśnienia oskarżonego M. K. k. 102-103)

Oskarżony M. K.jest kawalerem bezdzietnym. Ma wykształcenie średnie, jest mechanikiem samochodowym. Pracuje w firmie (...)jako mechanik za wynagrodzeniem w kwocie 2500zł netto. Nie ma nikogo na utrzymaniu. (...) Był wcześniej karany.

Oskarżony został poddany badaniu przez biegłych psychiatrów, którzy stwierdzili, iż (...). Brak jest podstaw do kwestionowania poczytalności M. K. tempore criminis w rozumieniu art. 31 § 1 czy § 2 kk, a w aktualnym stanie zdrowia jest zdolny do brania udziału w toczącym się postępowaniu.

(dowód:

- dane osobopoznawcze k. 45,
- dane o karalności k. 46-47,
- wyrok ze sprawy IIK784,11
- dane dot. oskarżonego k. 102
- opinia sądowo-psychiatryczna k. 60-62).

Oskarżony M. K. nie przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu. Wyjaśnił, iż przed przesłuchaniem w charakterze świadka w dniu 22 lutego 2012r. został pouczony o obowiązku mówienia prawdy i odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, ale nie został pouczony o prawie do odmowy udzielenia odpowiedzi na pytanie jak również o prawie do odmowy składania zeznań albowiem toczy się nadal przeciwko niemu postępowanie o puszczenie w obieg podrobionego pieniądza. W dniu przesłuchania tj. 22.02.2012r. wyrok w jego sprawie IIK 784/11 o puszczenie w obieg podrobionego pieniądza jeszcze nie zapadł, bowiem został on wydany w dniu 1 marca 2012r., zaś uprawomocnił się siedem dni później. Wyjaśnił, iż nie była mu znana instytucja odmowy składania zeznań w związku z toczącym się innym postępowaniem. Nie był w stanie wyjaśnić rozbieżności pomiędzy składanymi w swojej sprawie wyjaśnieniami, a treścią zeznań złożonych w dniu 22 lutego 2012r. na okoliczność pochodzenia podrobionego pieniądza, ale stwierdził, iż w dniu 22 lutego mówił prawdę, zaś wyjaśnienia złożone w jego sprawie były nieprawdziwe. Zaprzeczył by otrzymał od D. M. podrobione 20zł.

(dowód:

- wyjaśnienia oskarżonego k. 102-103, 6)

Sąd zważył, co następuje:

Zgromadzony materiał dowodowy poddany ocenie stosownie do regulacji zawartej w art. 7 kpk w ocenie Sądu nie pozostawił wątpliwości, że M. K. jest niewinny albowiem nie popełnił zarzucanego mu czynu.

Taki wniosek płynie przede wszystkim z całokształtu okoliczności ustalonych przez Sąd i uznanych za prawdziwe na podstawie całego zgromadzonego materiału dowodowego. Sąd czyniąc ustalenia faktyczne w niniejszej sprawie oparł się na zgromadzonym w toku postępowania materiale dowodowym. Ten materiał stanowił podstawę do określenia wszystkich okoliczności mających wpływ na uniewinnienie go od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się zarówno na zeznaniach świadków w osobach D. M. jak i S. J. jak również na dowodach z dokumentów w tym aktach spraw karnych prowadzonych przed tut. Sądem sygn. akt IIK 784/11 i IIK 1494/11 jak również treści zapadłych w tychże sprawach wyroków oraz dat, w których orzeczenia zostały wydane, a które są obecnie prawomocne. W ocenie Sądu wyżej powołane dowody są jasne, logiczne, korespondują ze sobą. Są w pełni wiarygodne i nie można ich w jakikolwiek sposób kwestionować lub podważać.

Dokonując oceny wyjaśnień oskarżonego, to w ocenie Sądu można im dać wiarę jedynie w takim zakresie, w jakim pozostają one zgodne z poczynionymi przez Sąd ustaleniami. W ocenie Sądu nie zasługują one na wiarę w tej części, gdzie oskarżony wskazywał, iż nie został pouczony o treści art. 183 kpk, bowiem przeczą temu inne dowody. Jak bezspornie wynika z treści protokołu k. 7-8 akt, właśnie takie pouczenie otrzymał. Był osobiście przesłuchiwany przez prowadzącego to postępowanie przygotowawcze Asesora Prokuratury Rejonowej, który również samodzielnie,

bez udziału protokolanta, w obecności M. K. sporządzał na bieżąco protokół. Zresztą protokół ten został M. K. przedstawiony do podpisu. Zatem twierdzenie oskarżonego w tym zakresie można traktować jedynie jako przyjętą przez niego linię obrony. Należy dodatkowo jedynie zauważyć, iż oskarżony nadal na rozprawie podtrzymywał, iż złożone przez niego w dniu 22 lutego 2012r. zeznania są prawdziwe mimo, iż sam został już skazany za puszczenie w obieg pieniądza, jak również i D. M. za takie przestępstwo został już prawomocnie skazany, a zatem zebrane w sprawie dowody w sposób nie budzący wątpliwości wskazują, iż zeznania te – złożone w dniu 22 lutego 2012r. – nie są prawdziwe.

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym zeznań samego D. M. jak i treści wydanego w sprawie IIK 1494/11 wyroku w sposób bezsprzeczny wynika, iż w 2008r. w O. puścił w obieg podrobiony polski pieniądz tj. banknot o nominale 20zł w ten sposób, że przekazał go M. K. za co uzyskał korzyść majątkową. Nadto M. K. został również skazany przez Sąd Rejonowy w Strzelcach Opolskich wyrokiem z dnia 1 marca 2012r. w sprawie IIK 784/11 za przestępstwo z art. 310 § 2 w zw. z § 3 kk za to, że w 2008r. w O. puścił w obieg podrobiony polski pieniądz - banknot o nominale 20zł i był to ten sam banknot, który otrzymał od D. M..

Wobec tak ustalonego stanu faktycznego należy uznać, iż M. K. składając w dniu 22 lutego 2012r. zeznania w charakterze świadka w sprawie 1Ds 1573/11 zataił prawdę i zeznał nieprawdę co do okoliczności puszczenia w obieg podrobionego pieniądza przez D. M.. Składając zeznania został pouczony o obowiązku mówienia prawdy i odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań jak i zatajenie prawdy jak również został on pouczony o treści art. 183 kpk, a więc prawie do odmowy udzielenia odpowiedzi na pytanie, co wynika wprost z treści protokołu.

W ocenie Sadu jednakże pomimo tego, iż zachowanie oskarżonego wyczerpało wszystkie ustawowe znamiona występku z art. 233 § 1 kk nie sposób uznać, iż popełnił on przestępstwo.

Istotną problemem w niniejszej sprawie dotyczy, najogólniej ujmując, zakresu bezkarności fałszywych zeznań złożonych przez osobę, której zachowanie mogło być przedmiotem odpowiedzialności karnej, a więc gdy te zeznania mają znaczenie dla realizacji przez nią prawa do obrony (art. 6 kpk).

Kwestia ta była poruszana w orzecznictwie Sądu Najwyższego już wielokrotnie. W licznych swoich orzeczeniach Sąd Najwyższy stał jednoznacznie na stanowisku, iż „nie popełnia przestępstwa fałszywych zeznań (art. 233 § 1 kk), kto umyślnie składa nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających znaczenie dla realizacji jego prawa do obrony (art. 6 kpk)”- (por. uchwała SN z 20.09.2007r. IKZP26/07 OSNKW/2007/10/71, postanowienie SN z 22.09.2008r. IVKK241/08 LEX nr 464981, wyrok SN z 22.11.2012r. VKK 265/12 LEX nr 1231653, uchwała SN z 26.04.2007r. IKZP4/07 OSNKW 2007/6/45).

W uzasadnieniu uchwały z dnia 20 września 2007r. w sprawie IKZP 36/07 Sąd Najwyższy zauważył, iż „prawo do obrony jest fundamentalnym prawem obywatelskim gwarantowanym Konstytucją RP oraz przepisami wewnętrznego porządku prawnego. Przepis art. 42 ust. 2 Konstytucji RP gwarantuje każdemu, przeciwko komu jest prowadzone postępowanie karne, prawo do obrony, we wszystkich stadiach tego postępowania. Zasadę prawa do obrony w polskim procesie karnym statuuje przede wszystkim art. 6 kpk. Jedną z gwarancji tak rozumianego prawa do obrony jest ustanowione w art. 175 § 1 kpk prawo oskarżonego do milczenia w procesie, wyrażające się w uprawnieniu do odmowy odpowiedzi na poszczególne pytania lub do odmowy składania wyjaśnień, a nadto stosownie do treści art. 74 § 1 kpk oskarżony nie ma obowiązku dowodzenia swej niewinności ani obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść”.

Istnieją zatem zasadnicze i diametralne różnice w sytuacji procesowej świadka i oskarżonego jako uczestników postępowania karnego. Świadek ma bowiem ustawowy obowiązek nie tylko składania zeznań, ale podlega odpowiedzialności karnej wówczas gdy składa zeznania fałszywe lub zataja prawdę. Natomiast oskarżony ma prawo odmówić w ogóle składania wyjaśnień bez podania jakiegokolwiek przyczyny i w zasadzie korzysta z przywileju bezkarności za ich fałszywą treść, co oznacza, iż jest zwolniony z obowiązku mówienia prawdy. Takie stanowisko jest od dawna przyjmowane zarówno w piśmiennictwie jak i orzecznictwie. Nadto Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 20 czerwca 1991r. IKZP12/91 wyraził pogląd, iż „realizacja przysługującego oskarżonemu prawa do obrony, z

którego korzysta w całym postępowaniu karnym, nie pozwala na uznanie za przestępstwo działania w szeroko pojętych granicach tego prawa”.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 20 września 2007r. IKZP26/07 wskazał, iż „nie ulega wątpliwości, że wypełnienie znamion normy sankcjonowanej, chociaż wskazuje na bezprawność karną takiego zachowania, bezprawności tej jednak nie przesądza. Norma taka jest bowiem składnikiem całości porządku prawnego i musi być z nim zharmonizowana. Bezprawność bowiem jako cecha negatywna czynu zabronionego prawnokarnie musi być oceniana w kontekście całego systemu prawa, a nie jedynie przez typizację przewidzianą w określonym przepisie. Przepis prawa (niekoniecznie karnego) może zezwalać na zachowanie wyczerpujące znamiona czynu zabronionego stypizowane przez konkretną normę prawnokarną.” Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tejże uchwały wyraził trafny pogląd, iż zawarty w rozdziale III Kodeksu Karnego katalog okoliczności wyłączających przestępczość czynu nie jest wyczerpujący, a do niewymienionych w kodeksie okoliczności wyłączających bezprawność, a zarazem przestępczość czynu, należy niewątpliwie działanie w granicach uprawnień lub obowiązków określonych w ustawie lub w przepisach wydanych na podstawie ustawy. Działanie takie nie może być przestępstwem chociażby wypełniało znamiona czynu zabronionego”.

Przepisami takimi, które wprowadzają tzw. pozaustawowy kontratyp, są więc przepisy art. 175 kpk gwarantujący sprawcy prawo do milczenia oraz art. 74 § 1 kpk zwalniający go z obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść, bowiem nie można wymagać od sprawcy niepociągniętego jeszcze do odpowiedzialności, aby dostarczył przeciw sobie dowodów.

Oskarżony nigdy nie ponosi odpowiedzialności z art. 233 § 1 kpk, bowiem odpowiedzialności tej podlega tylko ten „kto składa zeznania”, a takowych oskarżony nie składa. Zatem w całości należy podzielić pogląd Sądu Najwyższego, że „wyłączenie bezprawności dotyczy również każdych złożonych zeznań w toku przesłuchania w charakterze świadka dotyczących jego zachowania stanowiącego przestępstwo, co jest realizacją przezeń prawa do obrony. Uznanie w takich okolicznościach odpowiedzialności karnej takiej osoby za występki z art. 233 § 1 kk stanowiłoby pozbawienie jej fundamentalnego prawa do nieobwiniania się i niedostarczania dowodów przeciwko sobie. Bez wątpienia, składając fałszywe zeznania, znalazła się ona w sytuacji kontratypowej. Z jednej strony jako świadek była obarczona obowiązkiem mówienia prawdy, a z drugiej z racji rzeczywistego udziału w zdarzeniu, na którego temat zeznawała, miała prawo nieobciążania samej siebie (art. 74 § 1 kpk)”.

To, kiedy zostały złożone zeznania świadka i jakim postępowaniu karnym, na jakim jego etapie jest w istocie obojętne. Istotna jest jedynie ocena, czy składając fałszywe zeznania osoba ta korzystała z przysługującego jej z mocy Konstytucji prawa do obrony.

W tym miejscu przypomnieć należy, iż w dniu przesłuchania M.K. w charakterze świadka tj. 22 lutego 2012r. do sprawy prowadzonej przeciwko D. M. pozostawał on nadal pod zarzutem popełnienia przestępstwa z art. 310 § 2 w zw. z § 3 kk czyli puszczenia w obieg podrobionego pieniądza, który otrzymał od D. M.. Jego sprawa nie została jeszcze zakończona, gdyż nie doszło jeszcze do wydania wyroku, a został wyznaczony kolejny termin rozprawy na dzień 1 marca 2012r.

Zatem składając umyślnie nieprawdziwe zeznania w dniu 22 lutego 2012r. M. K. nie popełnił przestępstwa fałszywych zeznań, bowiem odnosiły się one do okoliczności, które miały znaczenie dla realizacji jego prawa do obrony. Chronił go więc pozaustawowy kontratyp, gdyż miał on prawo do nieobciążania samego siebie. Składając te zeznania, w ocenie Sądu, korzystał on z przysługującego mu prawa do obrony.

Co prawda M. K. został pouczone o treści art. 183 § 1 kpk. Jednakże takie pouczenie również nie może być podstawą przypisania mu sprawstwa występkę z art. 233 § 1 kk, bo chroni go przed odpowiedzialnością karną pozaustawowy kontratyp działania we własnej obronie. Art. 183 kpk nie gwarantuje możliwości milczenia, a jedynie stawia przed problemem czy odmówić odpowiedzi na pytanie zwracając uwagę organu, czy też zeznawać i narazić się na odpowiedzialność karną (patrz Uchwała SN z 20.09.2007r. IKZP26/07 OSNKW 2007/10/71).

Mając powyższe na uwadze, uwzględniając cały zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Sąd w punkcie II zasądził od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy oskarżonego należne mu wynagrodzenie za obronę z urzędu oskarżonego.

Orzeczenie o kosztach jest wynikiem uniewinnienia oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu i tym samym obciążania nimi w całości Skarbu Państwa.